

ks. Czesław Chrząszcz

 <https://orcid.org/0000-0002-9836-021X>

 czeslawchrzaszcz4@gmail.com

BIBLIOTEKA I ARCHIWUM DIECEZJALNE W BIELSKU-BIAŁEJ

Relacje diecezji bielsko-żywieckiej z Kościołami partykularnymi metropolii krakowskiej w latach 1992–2025

 <https://doi.org/10.15633/tes.12203>

ABSTRAKT

Relacje diecezji bielsko-żywieckiej z Kościołami partykularnymi metropolii krakowskiej w latach 1992–2025

Według kodeksu prawa kanonicznego jednym z zadań każdej prowincji kościelnej jest skoordynowanie działań duszpasterskich w danym regionie. Od 1992 roku, na mocy bulli papieża Jana Pawła II „Totus Tuus Poloniae Populus”, metropolia krakowska składa się z czterech Kościołów partykularnych: z archidiecezji krakowskiej i jej trzech sufraganii, w tym utworzonej w tym samym roku diecezji bielsko-żywieckiej. Celem niniejszego artykułu jest ukazanie związków tej diecezji z innymi diecezjami tworzącymi metropolię krakowską. Najpierw scharakteryzowano specyfikę dziejów społeczności zamieszkujących terytorium obecnej diecezji bielsko-żywieckiej: jej część zachodnią, od wieków należącą do Śląska Cieszyńskiego, oraz wschodnią, stanowiącą część Małopolski Zachodniej. Na poziomie instytucjonalnym zasygnalizowano takie kwestie, jak współpraca z seminarium duchownym w Krakowie, tamtejszym sądem metropolitalnym, archiwum kurii metropolitalnej, dzisiejszym Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie oraz Pracownią Inwentaryzacji i Digitalizacji Zabytków tej uczelni. Zwrócono też uwagę na istnienie nieformalnych więzi wśród osób duchownych i wiernych świeckich obu diecezji. Zasygnalizowano również przejawy więzi z diecezją tarnowską oraz skonstatowano niemal całkowity ich brak z diecezją kielecką.

SŁOWA KLUCZOWE: diecezja bielsko-żywiecka, metropolia krakowska, archidiecezja krakowska, diecezja tarnowska, diecezja kielecka, Małopolska, Śląsk Cieszyński, Bielsko-Biała, Kraków

ABSTRACT

Relations of the Bielsko-Żywiec Diocese with the particular Churches of the Kraków Metropolitanate in the years 1992–2025

According to the Code of Canon Law, one of the tasks of every ecclesiastical province is to coordinate pastoral activities in a given region. Since 1992, by virtue of the bull “Totus Tuus Poloniae Populus” issued by Pope John Paul II, the Metropolitan Province of Kraków has consisted of four particular Churches: the Archdiocese of Kraków and its three suffragan dioceses, including the Diocese of Bielsko-Żywiec, which was established in the same year. The aim of this article is to present the connections between this diocese and the other dioceses which form the Metropolitan Province of Kraków. First, the specific historical background of the communities which inhabit the territory of the present Diocese of Bielsko-Żywiec is characterised—its western part, which for centuries belonged to Cieszyn Silesia, and its eastern part, which constitutes a part of Western Lesser Poland. At the institutional level, issues such as cooperation with the seminary in Kraków, the metropolitan tribunal there, the archives of the metropolitan curia, today's Pontifical University of John Paul II in Kraków, and Monuments Inventory and Digitisation Workshop of this university are indicated. The existence of informal ties among the clergy and lay faithful of both dioceses is emphasised. Connections with the Diocese of Tarnów are also apparent, whereas such ties with the Diocese of Kielce are virtually nonexistent.

KEYWORDS: Diocese of Bielsko-Żywiec, Metropolitan Province of Kraków, Archdiocese of Kraków, Diocese of Tarnów, Diocese of Kielce, Lesser Poland, Cieszyn Silesia, Bielsko-Biała, Kraków

Miejsce diecezji bielsko-żywieckiej w metropolii krakowskiej definiuje kodeks prawa kanonicznego. Jednym z najważniejszych celów każdej prowincji kościelnej jest skuteczne podejmowanie wspólnych działań duszpasterskich na danym terytorium¹. W przypadku metropolii krakowskiej chodzi więc o podjęcie zsynchronizowanej pracy w południowej części Polski przez archidiecezję krakowską oraz diecezje: tarnowską, kielecką i bielsko-żywiecką. Prawodawca wychodzi z założenia, że z racji bliskości geograficznej mieszkańcy sąsiadujących ze sobą obszarów w mniejszym lub większym stopniu na siebie oddziałują.

Bardzo ciekawe byłoby ukazanie wzajemnego oddziaływania poszczególnych diecezji metropolii krakowskiej. Chodzi jednak nie tyle o prezentację problemu pod względem ściśle jurydycznym i administracyjnym, ile raczej o zarysowanie najważniejszych praktycznych kontekstów wzajemnych powiązań. Punktem wyjścia do takiej analizy będzie ukazanie związków diecezji bielsko-żywieckiej z pozostałymi Kościołami partykularnymi tworzącymi krakowską prowincję kościelną. Należy więc najpierw zarysować historyczną i kulturową specyfikę tej diecezji i opisać jej dzieje oraz strukturę organizacyjną, by następnie spróbować odpowiedzieć na główny problem sformułowany w temacie tego artykułu.

¹ „W celu wspólnego działania pasterskiego sąsiednich diecezji, zgodnie z okolicznościami osób i miejsc, jak również dla bardziej odpowiedniego ożywiania kontaktów między biskupami diecezjalnymi sąsiednie Kościoły partykularne powinny łączyć się w prowincje kościelne, obejmujące określone terytorium” (*Kodeks prawa kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984, kan. 431 § 1). Zgodnie z kodeksem relacji sufraganii wobec metropolity nie można zdefiniować jako podległości hierarchicznej, gdyż metropolicie nie przysługuje w tych diecezjach władza rządzenia. Stolica Apostolska może jednak – na mocy kan. 436 § 2 – powierzyć mu szczególne zadania względem danego Kościoła partykularnego. Należy zaznaczyć, że dotychczas w stosunku do diecezji bielsko-żywieckiej Stolica Apostolska skorzystała z tego prawa tylko raz. Biskupi diecezjalni metropolii krakowskiej utrzymują regularne kontakty. Zwyczajowe spotkania odbywają się co roku w okresie bożonarodzeniowym. Obrady te są poufne, wiadomo jedynie, że za każdym razem na ręce metropolity składane są tzw. terna – nazwiska duchownych z danej diecezji, którzy zdaniem ich biskupów mogą być brani pod uwagę jako ewentualni kandydaci do święceń biskupich.

Rys historyczno-socjologiczny Podbeskidzia

Diecezja bielsko-żywiecka powstała 25 marca 1992 roku na mocy bulli Jana Pawła II *Totus Tuus Poloniae Populus* jako jedna z trzynastu nowych diecezji². Składa się ona z dwóch kulturowo odrębnych części. Jej wschodni rejon od wieków przynależał do Małopolski, zaś zachodni – do Śląska Cieszyńskiego. W XX wieku obszar ten przyjęło się określać mianem Podbeskidzia³.

Pod względem polityczno-administracyjnym dzieje obszaru dzisiejszej diecezji bielsko-żywieckiej są dosyć złożone. Po okresie rozbitcia dzielnicowego jej wschodnie ziemie stanowiły część Księstwa Oświęcimskiego i Zatorskiego. W XV i XVI wieku księstwa te zostały włączone do Pierwszej Rzeczypospolitej. Zachodnia część obecnej diecezji, należąca niegdyś do Księstwa Cieszyńskiego, przez wiele wieków nie należała do Polski i ostatecznie znalazła się pod panowaniem Habsburgów. W wyniku pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej Austriacy zajęli jej południowe ziemie. W ten sposób obie części obecnej diecezji znalazły się w monarchii naddunajskiej. Należały jednak do osobnych krajów koronnych: część krakowska do Galicji, a ziemia cieszyńska – do gubernium morawsko-śląskiego (od 1861 do Śląska Austriackiego)⁴.

W Polsce Odrodzonej terytoria te weszły w skład odpowiednio województw krakowskiego i katowickiego. Od 1975 roku większość tego rejonu Podbeskidzia znalazła się w województwie bielsko-bialskim. Wydaje się, że właśnie ta państwowa struktura administracyjna stała się inspiracją do połączenia tych ziem w jedną diecezję. Po reformie administracyjnej w 1997 roku większa część diecezji bielsko-żywieckiej znajduje się na terenie województwa śląskiego. Do tego województwa zostały przyłączone dawne ziemie małopolskie, m.in.

2 Nuncjatura Apostolska w Polsce, *Komunikat*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensis” 130 (1992) nr 1–6, s. 5–11; Dekret o ustanowieniu i określeniu granic nowych diecezji i prowincji kościelnych w Polsce oraz przynależności metropolitalnej poszczególnych diecezji, Warszawa 25 marca 1992, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensis” 130 (1992) nr 1–6, s. 12–29.

3 Termin „Podbeskidzie” jako nazwa regionu skupionego wokół Bielska-Białej pojawił się w kilku publikacjach jeszcze przed II wojną światową. W 1968 roku w popularnym przewodniku turystycznym użyto sformułowania „region podbeskidzki”, ograniczając jednak jego zakres semantyczny do najbliższych okolic Bielska-Białej. Por. W. Czaja, A. Hajduk, A. Hałatek, B. Lubosz, B. Turno, *Przewodnik po ziemi bielsko-bialskiej*, wyd. 2. uzupełnione i poprawione, Bielsko-Biała 1968, s. 23. Termin „Podbeskidzie” upowszechnił się zwłaszcza po ustanowieniu województwa bielsko-bialskiego w 1975 roku.

4 H. Bogusz, *Dzieje i ustrój Wikariatu Generalnego w Cieszynie*, „Nasza Przyszłość” 52 (1987) nr 68, s. 143.

Żywiecczyzna oraz gminy leżące w pobliżu Wilamowic, natomiast do województwa małopolskiego należą dekanaty: oświęcimski, kęcki i andrychowski.

Pod względem organizacji kościelnej przez wiele wieków część małopolska terytorium obecnej diecezji bielsko-żywieckiej należała do diecezji krakowskiej, zaś śląska – do diecezji wrocławskiej (w 1770 utworzono w Cieszynie wikariat generalny)⁵. W 1925 roku cały wcześniej przyznany Polsce obszar Śląska Cieszyńskiego został włączony do diecezji katowickiej i wraz z nią znalazł się w granicach metropolii krakowskiej. Po I wojnie światowej postulowano utworzenie na obszarze dzisiejszej diecezji bielsko-żywieckiej biskupstw w Cieszynie i Oświęcimiu⁶. Pod koniec istnienia monarchii Habsburgów pojawił się także projekt włączenia Śląska Cieszyńskiego do diecezji krakowskiej⁷. Konceptje te ostatecznie nie zostały zrealizowane.

Dzieje polityczne przyczyniły się do ukształtowania oryginalnego bogactwa tradycji i kultury ludności tych ziem. Na Śląsku Cieszyńskim ugruntowała się bardzo silna wspólnota obyczajowa i dialektalna⁸. Po dziś dzień ma ona wyjątkowy endemiczny charakter. Ludność części krakowskiej rozwijała się pod wpływem kultury typowej dla zachodnich kresów Małopolski.

Mimo przynależności do różnych organizmów państwowych, między społeczeństwami obu części dzisiejszej diecezji bielsko-żywieckiej istniały pewne związki gospodarcze i kulturowe. Były to przecież ziemie pogranicza. W sposób najbardziej ewidentny powiązania te można opisać na przykładzie losów miasta Bielska-Białej. Jego kształt urbanistyczny jest pochodną naturalnego rozwoju dwóch odrębnych ośrodków miejskich – Bielska (przynależnego do Śląska Cieszyńskiego) i Białej (należącej do Małopolski)⁹. Do tych ośrodków

5 H. Bogusz, *Dzieje i ustrój Wikariatu*, s. 146.

6 B. Kumor, *Rozwój organizacji metropolitalnej i diecezjalnej na historycznych ziemiach polskich (1000–1992)*, „Resovia Sacra. Studia Teologiczno-Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej” 4 (1997), s. 219.

7 H. Bogusz, *Dzieje i ustrój Wikariatu*, s. 163–165.

8 Niezwykle cenną publikację dla badania dziejów Kościoła Rzymskokatolickiego na Śląsku Cieszyńskim stanowi edycja dotychczas niepublikowanych materiałów archiwalnych: *Źródła narracyjne do dziejów Kościoła katolickiego na Śląsku Cieszyńskim od XVI do połowy XIX wieku*, red. J. Spyra, wyd. D. Pindur, M. Morys-Twarowski, M. Bogus-Spyra, H. Grudniewska, Cieszyn 2025 (Bibliotheca Tessinensis, 11).

9 Skład etniczny Bielska i Białej różnił się znacznie od sytuacji w sąsiednich miejscowościach. Przez wieki, aż do II wojny światowej, w Bielsku przeważała ludność niemiecka i żydowska, a Polacy stanowili tam zdecydowaną mniejszość. Podobna sytuacja etniczna i socjologiczna panowała w Białej, chociaż w społeczności tego miasta udział ludności polskiej był nieco większy. W 1900 roku ludność posługująca się językiem niemieckim stanowiła około 84 procent populacji Bielska i 78 procent populacji

emigrowali mieszkańcy pobliskich miejscowości. Wśród nich był Maciej Wojtyła, dziadek Świętego Jana Pawła II, który w 1872 roku przybył z Czańca do Bielska, a potem przeniósł się do pobliskiego Lipnika, by ostatecznie osiąść w Białej. Formalnie Bielsko i Białą połączono w jedną strukturę dopiero w 1951 roku, nadając im współczesną nazwę¹⁰.

Kształtowanie struktur diecezji bielsko-żywieckiej

Wyżej wspomnianą różnorodność tradycji religijno-kulturowej wiernych diecezji bielsko-żywieckiej uwzględniono w wyborze jej świętych patronów. Głównym został św. Maksymilian Kolbe, męczennik niemieckiego obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu. Wraz z nim patronami ustanowiono związanego z Krakowem św. Jana z Kęt i ówczesnego błogosławionego (dziś świętego) Jana Sarkandra, urodzonego w Skoczowie.

Stolicą diecezji jest miasto Bielsko-Biała. Katedrą jest Kościół św. Mikołaja, główna świątynia historycznego Bielska, a konkatedrą – kościół farny w Żywcu. Pierwszym biskupem diecezjalnym został pochodzący z Gilowic na Żywiecczyźnie bp Tadeusz Rakoczy. Obecnie urząd ten sprawuje bp Roman Pindel. Obszar diecezji bielsko-żywieckiej wynosi 2750 km²¹¹. W 1992 roku mieszkało na nim 790 tys. katolików.

W momencie erygowania diecezję bielsko-żywiecką tworzyło 197 parafii. Większość z nich (111) przyłączono z archidiecezji krakowskiej. Należały one do sześciu dekanatów: andrychowskiego, bialskiego, kęckiego, oświęcimskiego i dwóch dekanatów żywieckich. Na ich terenie mieszkało 460 tys. osób.

Białej. Przy interpretacji tych danych należy jednak uwzględnić preferencje językowe osób wyznania mojżeszowego, a te przeważnie skłaniały się ku kulturze niemieckiej. Niemcy stanowili bardziej majątną część tamtejszego społeczeństwa i uchodzili za faworyzowanych przez władze austriackie. Por. G. Wnętrzak, *Stosunki polityczne i narodowościowe na pograniczu Śląska Cieszyńskiego i Galicji Zachodniej w latach 1897–1920*, Toruń 2014, s. 48 i 58. Po II wojnie światowej w obu miastach doszło do znacznych zmian w strukturze etnicznej ludności.

10 Stało się to na mocy ustawy z 30 grudnia 1950 roku. Por. R. Kaczmarek, *Administracja i samorząd miejski*, w: *Bielsko-Biała. Monografia miasta*, t. 4: *Bielsko-Biała w latach 1918–2009*, red. I. Panic, Bielsko-Biała 2011, s. 405–406.

11 T. Borutka, *Powołanie do życia Diecezji Bielsko-Żywieckiej i najważniejsze decyzje jej Biskupa*, w: *In aedificationem Corporis Christi. W 50-lecie święceń prezbiteratu Księdza Biskupa Tadeusza Rakoczego – pierwszego pasterza Diecezji Bielsko-Żywieckiej*, red. T. Borutka, Bielsko-Biała-Kraków 2013, s. 297.

Z diecezji katowickiej przyłączono osiem dekanatów liczących 350 tys. mieszkańców¹². W latach 1992–1993 zreorganizowano strukturę dekanatów, zwiększając ich liczbę do 22¹³. Obecnie w diecezji istnieje 210 parafii.

Porównanie danych zawartych w spisach kościołów i duchowieństwa archidiecezji krakowskiej¹⁴ i diecezji katowickiej¹⁵, opublikowanych niedługo przed ogłoszeniem papieskiej bulli, oraz informacji znajdujących się w pierwszym *Informatorze Diecezji Bielsko-Żywieckiej* z 1993 roku¹⁶ pozwala przyjąć, że w dniu erygowania nowej diecezji inkardynowano do niej około 340 kapłanów¹⁷. Z tej liczby 230 (około 67%) pochodziło z archidiecezji krakowskiej.

Niedługo po utworzeniu diecezji kilkunastu księży powróciło do archidiecezji krakowskiej. Wśród nich znaleźli się m.in. obecny rektor Uniwersytetu Jana Pawła II, ks. prof. Robert Tyrała, wykładowcy tutejszej uczelni – księża profesorowie Krzysztof Kościelniak, Andrzej Witko i Bogusław Mielec, wieloletni pracownik Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, ks. Jarosław Rażny, oraz ks. Kazimierz Sowa.

W latach 1992–2025 święcenia kapłańskie przyjęło 384 księży¹⁸. Oznacza to, że obecnie zdecydowana większość posługujących duchownych została wyświęcona już przez biskupów bielsko-żywieckich. W tym czasie z prezbiterium diecezji zmarło 142 księży. Do tej liczby trzeba doliczyć tych, którzy z własnej woli przestali pełnić posługę kapłańską. W rezultacie w 2026 roku prezbiterium diecezji liczy 545 kapłanów (stan na 1 stycznia 2026).

Związki diecezji bielsko-żywieckiej z archidiecezją krakowską

Spośród Kościołów partykularnych metropolii krakowskiej diecezja bielsko-żywiecka ma najściślejszy związek z archidiecezją krakowską. Więzy te są naturalne i zrozumiałe. Aby zrozumieć ich charakter, należy zwrócić uwagę na jedną bardzo istotną okoliczność. W momencie utworzenia metropolii

12 T. Borutka, *Powołanie do życia Diecezji Bielsko-Żywieckiej*, s. 300.

13 T. Borutka, *Powołanie do życia Diecezji Bielsko-Żywieckiej*, s. 299.

14 *Katalog kościołów i duchowieństwa Archidiecezji Krakowskiej*, Kraków 1989.

15 *Skrócony katalog Diecezji Katowickiej 1988*, Katowice 1988.

16 *Informator Diecezji Bielsko-Żywieckiej*, Bielsko-Biała 1993.

17 Wszystko wskazuje na to, że marcu 1992 roku nie sporządzono jednolitej listy wszystkich duchownych inkardynowanych do diecezji bielsko-żywieckiej.

18 *Księga święceń*, Kancelaria Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej – archiwum bieżące, b. sygn.

krakowskiej w 1925 roku diecezje tarnowska i kielecka weszły w jej skład jako już ukształtowane biskupstwa, posiadające samodzielne i sprawnie działające instytucje, takie jak kurie diecezjalne, rady przewidziane w kodeksie prawa kanonicznego, seminaria duchowne, sądy biskupie, instytuty kształcenia czy archiwa. Natomiast w 1992 roku diecezja bielsko-żywiecka znajdowała się *in statu nascendi*. Fakt ten powodował konieczność współpracy z archidiecezją krakowską, a zarazem sprzyjał jej rozwojowi.

Od początku istnienia diecezji bielsko-żywieckiej jej współpraca z archidiecezją krakowską dotyczyła między innymi kwestii przygotowania kandydatów do kapłaństwa. 25 marca 1992 roku do diecezji przynależało 113 kleryków: 83 formowało się w Krakowskim Seminarium Duchownym, a 30 w Śląskim Seminarium Duchownym¹⁹. W roku następnym bp Tadeusz Rakoczy podjął decyzję o skierowaniu wszystkich kleryków do seminarium krakowskiego. W Bielsku-Białej nie powstało zatem osobne seminarium duchowne. Pod tym względem diecezja ta stanowiła wyjątek spośród 13 biskupstw utworzonych w 1992 roku w Polsce. Projekt powołania takiego seminarium został jednak odrzucony przez bp. Rakoczego. Klerycy bielsko-żywieccy zostali powierzeni Wyższemu Seminarium Duchownemu w Krakowie.

Obecnie do diecezji bielsko-żywieckiej należy 30 kleryków. Być może w przyszłości sytuacja powołaniowa, względy ekonomiczne oraz racje historyczne skłonią do stworzenia w Krakowie jednego seminarium duchownego dla wszystkich Kościołów partykularnych metropolii krakowskiej lub do przeniesienia seminariów pozostałych diecezji do gmachu seminarium krakowskiego. W podjęciu takiej decyzji może sprzyjać także centralne położenie Krakowa na mapie metropolii krakowskiej.

Do grona przełożonych krakowskiego seminarium dołączyli kapłani delegowani przez biskupa bielsko-żywieckiego. Byli to ks. Jan Jakubek, pełniący funkcję prefekta, następnie wicerektorzy: ks. Andrzej Mojżeszko i ks. Sławomir Kołata. Obecnie funkcję tę pełni ks. Jacek Moskal. Od 2008 roku do seminarium kierowani są z diecezji także ojcowie duchowni: ks. Grzegorz Gruszecki, ks. Jerzy Pytraczyk, ks. Bogusław Kastelik oraz ks. Sebastian Fajfer.

Warto też zasygnalizować związki diecezji bielsko-żywieckiej z Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie (UPJPII) i poprzedzającą go Papieską Akademią Teologiczną. Właśnie na tej uczelni kształcą się klerycy

19 S. Kołata, *Formacja kandydatów do kapłaństwa dla Diecezji Bielsko-Żywieckiej (1992–2012)*, w: *In aedificationem Corporis Christi*, s. 375.

bielsko-żywieccy, uzyskując stopień magistra teologii. Wielu duchownych zdobywa tam również inne stopnie i tytuły naukowe. Na uniwersytecie zatrudnionych jest w charakterze wykładowców siedmiu kapłanów bielsko-żywieckich: ks. Tadeusz Borutka, ks. Wojciech Zyzak, ks. Szymon Drzyżdżyk, ks. Piotr Kroczeł, ks. Damian Wąsek, ks. Wojciech Pał oraz ks. Adrian Mętel.

Do Wydziału Teologicznego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie został afiliowany istniejący od 1994 roku Instytut Teologiczny im. św. Jana Kantego w Bielsku-Białej. Jego twórcą i dyrektorem był ks. prof. Tadeusz Borutka. Studenci tego instytutu uzyskiwali stopień licencjata i magistra teologii jako absolwenci Wydziału Teologicznego tej uczelni. Obecnie instytut ten znajduje się w stanie wygaszenia.

W roku 2016 bp Roman Pindel i rektor Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, ks. Wojciech Zyzak, podpisali dwie umowy, które określiły zasady współpracy przy ochronie dziedzictwa kulturowego diecezji bielsko-żywieckiej. W pierwszej umowie – o partnerstwie – obie strony zobowiązały się do realizacji projektów chroniących dziedzictwo diecezji. Współpraca miała objąć inwentaryzację i cyfryzację zabytków oraz badania nad ich historią. Wyniki tych prac postanowiono promować poprzez konferencje, wystawy, książki i edukację. Efektem miało być stworzenie bazy danych oraz strony internetowej na temat dziedzictwa sakralnego Małopolski²⁰. Aby zrealizować ten cel, podpisano drugą umowę – o udostępnieniu zasobów. Dzięki niej platforma Sakralne Dziedzictwo Małopolski, tworzona przez Pracownię Inwentaryzacji i Digitalizacji Zabytków UPJPII, została wzbogacona o cyfrowe wersje zabytków przechowywanych w parafiach diecezji bielsko-żywieckiej²¹.

Kolejnym wspólnym projektem, zrealizowanym w latach 2020–2022, była cyfryzacja staropolskich ksiąg metrykalnych. Podstawą tych działań stał się aneks do umowy o partnerstwie z 2019 roku²². Projekt miał chronić najstarsze i najcenniejsze księgi przechowywane w archiwach parafialnych oraz udostępnić je na otwartej platformie cyfrowej. Diecezja przekazała do cyfryzacji 270

20 Umowa o udostępnianie zasobów zawarta w dniu 13 kwietnia 2016 r. w Krakowie pomiędzy Diecezją Bielsko-Żywiecką a Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie. Umowy Diecezji Bielsko-Żywieckiej, Kancelaria Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej – archiwum bieżące, b. sygn.

21 Umowa o partnerstwo zawarta w dniu 13 kwietnia 2016 r. w Krakowie pomiędzy Diecezją Bielsko-Żywiecką a Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie, Umowy Diecezji Bielsko-Żywieckiej, Kancelaria Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej – archiwum bieżące, b. sygn.

22 Aneks do Umowy o partnerstwo z dnia 13 kwietnia 2016 r., Kraków, 19 grudnia 2019 r., Umowy Diecezji Bielsko-Żywieckiej, Kancelaria Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej – archiwum bieżące, b. sygn.

woluminów, które zawierały 346 ksiąg z czterdziestu parafii²³. Ich cyfrowe kopie trafiły na platformę Cyfrowe Archiwum Archidiecezji Krakowskiej²⁴.

Współpraca archidiecezji krakowskiej i diecezji bielsko-żywieckiej objęła również pomoc w opiece nad kapłanami emerytami. Nowa umowa pozwoliła seniorom na pobyt w placówkach w Makowie Podhalańskim, w Krakowie-Swoszowicach oraz w Bielsku-Białej i w Andrychowie. Wstęp do umowy podkreśla, że głównym powodem jej zawarcia są silne więzy kulturowe i rodzinne łączące duchownych obu diecezji²⁵.

Instytucją, która w latach 1992–2016 obsługiwała potrzeby diecezji bielsko-żywieckiej w zakresie spraw sądowych, był Sąd Metropolitalny w Krakowie. Pierwszą sprawą odnotowaną w dzienniku podawczym nowej diecezji była prośba bp. Rakoczego o prowadzenie przez ten trybunał spraw osób poddanych diecezji bielsko-żywieckiej²⁶. Przez 24 lata działało to na podstawie cyklicznie ponawianych próśb. W 2016 roku bp Pindel utworzył Sąd Biskupi w Bielsku-Białej.

Tworzenie struktur nowej diecezji wiązało się z koniecznością dostarczenia do Bielska-Białej niektórych archiwaliów przechowywanych dotąd w Krakowie i Katowicach. Oznaczało to wyłączenie ich z poszczególnych zespołów zgodnie z zasadą pertynencji funkcjonalnej. Chodziło o teczki personalne księży inkardynowanych do nowej diecezji, odpowiednie kopie ksiąg metrykalnych (chrztów, ślubów i zmarłych) oraz akta poszczególnych parafii. Dokumenty te miały zostać złożone w archiwum bieżącym Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej.

Dnia 14 września 1992 roku kanclerz Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej, ks. Stanisław Dadak, zwrócił się z pisemną prośbą o przekazanie teczek personalnych księży i akt parafialnych, należących do nowo utworzonej diecezji.

23 [Protokoły przekazania ksiąg metrykalnych do digitalizacji], Biblioteka i Archiwum Diecezjalne w Bielsku-Białej, b. sygn.

24 J. Skrabski, *Pracownia Inwentaryzacji i Digitalizacji Zabytków Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie a ochrona zabytków sakralnych i archiwów kościelnych w Małopolsce*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” 67 (2025) nr 125, s. 502–503.

25 Umowa o współpracy zawarta w Krakowie w dniu 30 czerwca 2021 pomiędzy Diecezją Bielsko-Żywiecką a Archidiecezją Krakowską, Umowy Diecezji Bielsko-Żywieckiej, Kancelaria Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej – archiwum bieżące, b. sygn.

26 *Dziennik Podawczy. Rok 1992, sprawa 4*, Kancelaria Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej – archiwum bieżące, b. sygn.

Do tej prośby dołączył odpowiednie wykazy. Kardynał Franciszek Macharski w odrębnej adnotacji polecił przygotowanie takiej translokacji²⁷.

Zasady wyłączenia z archiwum teczek personalnych księży inkardynowanych do nowej diecezji były jednoznaczne – każdą z nich wydzielono w całości z dotychczasowego zbioru. Zweryfikowano jednak wykaz dostarczony z Bielska-Białej, usuwając nazwiska księży rezydentów oraz osób duchownych należących do zgromadzeń zakonnych. Uzupełniono go także o nazwiska 14 księży, którzy inkardynowali się do nowej diecezji, a nie zostali umieszczeni w wykazie. Transfer tych dokumentów dokonał się na początku grudnia 1992 roku. Na protokole zdawczo-odbiorczym umieszczono nazwiska 255 księży²⁸. Zupełnie inaczej potraktowano kwestię materiałów dotyczących duchownych zamieszkających na terenie nowej diecezji, ale podlegających archidiecezjom krakowskiej i katowickiej. Teczki tych osób pozostawiono w archiwach bieżących ich macierzystych diecezji, natomiast w Bielsku-Białej utworzono dla nich nowe teczki, które systematycznie uzupełniano.

Znacznie poważniejszym problemem okazało się opracowanie zasad selekcji akt parafialnych. W niektórych teczkach znajdowały się bowiem bardzo stare dokumenty, pochodzące nawet z okresu staropolskiego. Przyjęcie pewnego *modus vivendi* było jednak konieczne i naglące. Jak się zdaje, kryteria wyodrębnienia tych materiałów zostały ustalone podczas ustnych negocjacji. Nie sporządzono w tej sprawie żadnego pisemnego porozumienia. Zdecydowano się więc na rozwiązanie doraźne, które wówczas wydało się najbardziej praktyczne.

Pod koniec 1992 roku przygotowano w Krakowie protokół zdawczo-odbiorczy akt parafialnych. Jego trzy wersje przechowywane są w Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie. Datowano je na dzień 21 grudnia 1992 roku i oznaczono liczbą dziennika 3917/1992. Drugi z nich został podpisany przez kanclerzy obu kurii diecezjalnych: ks. Jana Dyducha i ks. Stanisława Dada-ka. Zawierają one wykaz 114 parafii, których teczki zostały przekazane do

27 [Kuria Diecezjalna Bielsku-Białej do Kurii Metropolitalnej w Krakowie], Bielsko-Biała, 14 września 1992, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie – Akta Kancelaryjne. 1992 Kancelaria 3001–4000, nlb.

28 [Protokół zdawczo-odbiorczy przekazania akt personalnych kapłanów należących do Diecezji Bielsko-Żywieckiej], Kraków 2 grudnia 1992, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie – Akta Kancelaryjne. 1992 Kancelaria 3001–4000, nlb. W maju 1993 przesłano do Bielska-Białej jeszcze nieokreśloną liczbę akt personalnych, które omyłkowo pozostawiono w Krakowie. [Kuria Metropolitalna w Krakowie do Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej], Kraków 6 maja 1993, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie – Akta Kancelaryjne. 1993 Kancelaria 1–13000, nlb.

Bielska-Białej. Trzecia kopia została uzupełniona o informację o sumarycznej liczbie dokumentów wytworzonych przed 1925 rokiem, które pozostawiono w archiwum w Krakowie²⁹. Kwerenda w diecezjalnych archiwach w Krakowie, Bielsku-Białej i Katowicach wskazuje jednak, że ostatecznie do Bielska-Białej przekazano materiały wytworzone mniej więcej po 1930 roku, a starsze dokumenty pozostawiono w dotychczasowych miejscach przechowywania, m.in. część materiałów, takich jak akta dekanalne, szkolne, ekonomiczne i seminaryjne, część akt ogólnych i materiałów dotyczących fundacji i translokacji duchowieństwa.

Bez większych kontrowersji rozwiązano kwestię przeniesienia do Bielska-Białej wtóropisów parafialnych ksiąg metrykalnych. Za *terminus post quem* przyjęto zasadniczo rok 1945, jedynie w kilku przypadkach przekazano starsze kopie. Trzeba zaznaczyć, że w 1949 roku księgi metrykalne prowadzone przez Kościół (duplikaty lub – w razie ich braku – oryginały) z lat 1890–1945 zostały przejęte przez państwo³⁰. W Krakowie pozostawiono natomiast arkusze duplikatów ksiąg metrykalnych wytworzone przed rokiem 1889.

Obecnie w Bibliotece i Archiwum Diecezjalnym w Bielsku-Białej przechowywane są wtóropisy ksiąg metrykalnych oraz akta parafialne wytworzone przed 1992 rokiem. Nowsze dokumenty znajdują się w archiwum bieżącym kancelarii Kurii Diecezjalnej.

Między diecezją bielsko-żywiecką a archidiecezją krakowską, poza związkami instytucjonalnymi, istnieją także więzi bardziej nieformalne, oparte na relacjach międzyludzkich, zwłaszcza między duchownymi obu Kościołów.

Ponad 200 księży bielsko-żywieckich przed 1992 rokiem pracowało w parafiach, które nadal należą do archidiecezji krakowskiej. Wielu duchownych pochodziło z parafii leżących na jej terenie. Jednym z nich jest bp Roman Pindel, pochodzący z Wadowic. Z kolei z parafii bielsko-żywieckich wywodzi się wielu księży należących obecnie do prezbiterium archidiecezji.

Trzeba też wspomnieć o księżach krakowskich, którzy posługiwali w parafiach należących obecnie do diecezji bielsko-żywieckiej. Wśród nich jest kard.

29 [Protokół zdawczo-odbiorczy przekazania akt parafii należących do Diecezji Bielsko-Żywieckiej], Kraków 21 grudnia 1992, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie – Akta Kancelaryjne. 1992 Kancelaria 3001–4000, nlb.

30 Dekret z dnia 25 września 1945 r. Przepisy wprowadzające prawo o aktach stanu cywilnego, Dz. U. z 1945 r. nr 48, poz. 273; Zarządzenie Ministra Administracji Publicznej z dnia 11 sierpnia 1949 r. o przekazaniu ksiąg metrykalnych urządowi stanu cywilnego, „Monitor Polski” 1949 nr A-57, poz. 756, s. 3.

Grzegorz Ryś, metropolita krakowski, który w latach 1988–1989 był wikariuszem Parafii Świętych Małgorzaty i Katarzyny w Kętach.

Kapłanem archidiecezji krakowskiej był Sługa Boży ks. prałat Jan Marszałek, proboszcz i rezydent w Łodygowicach w latach 1951–1989. Od kilku lat diecezja bielsko-żywiecka prowadzi jego proces beatyfikacyjny.

Wszyscy ci księża przygotowywali się do święceń w tym samym seminarium i przyjmowali je w katedrze na Wawelu. Oni oraz ich młodszy współbracia, tworzą poszczególne roczniki formacyjne. Z tego powodu biorą udział w tradycyjnych zjazdach rocznikowych oraz w pielgrzymkach organizowanych z okazji rocznic święceń. Bardzo interesują się również wydarzeniami dziejącymi się w archidiecezji.

Żywy związek diecezji bielsko-żywieckiej z archidiecezją krakowską wzmacniają także sanktuaria i inne miejsca kultu. Od dawna są one celem regularnych pielgrzymek wiernych, w których wzmacniają oni swoją wiarę. Taki jest też jeden z głównych celów idei peregrynowania do sanktuariów³¹. W 1968 roku na terenie archidiecezji krakowskiej istniało aż 56 miejsc szczególnego kultu (wśród nich 8 znajdowało się na terenie dzisiejszej diecezji bielsko-żywieckiej)³². W następnych latach dołączyły do nich nowe sanktuaria. Obecnie do najważniejszych należą centra kultu w Kalwarii Zebrzydowskiej, Wadowicach i Ludźmierzu, a także sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Łagiewnikach oraz Centrum Jana Pawła II w Krakowie. Należy do nich również katedra na Wawelu. Z kolei w Diecezji Bielsko-Żywieckiej znaczącym miejscem kultu jest Rychwałd. W 1965 roku tamtejszy obraz Najświętszej Maryi Panny został ukoronowany koronami papieskimi. Było to ważne wydarzenie religijne. Pomimo ulewnego deszczu uczestniczyło w nim około 80 tysięcy pielgrzymów, którzy trwali na modlitwie wraz z prymasem Polski, kard. Stefanem Wyszyńskim i ówczesnym metropolitą krakowskim, kard. Karolem Wojtyłą. Każdego roku do Rychwałdu przybywa wielu pielgrzymów z archidiecezji krakowskiej, głównie z okolic Suchej Beskidzkiej i Makowa Podhalańskiego.

Część małopolska diecezji bielsko-żywieckiej – z racji wielowiekowej przynależności do archidiecezji krakowskiej – była w przeszłości regularnie wizytowana przez biskupów krakowskich. Warto zaznaczyć, że to właśnie dekanat bialski był ostatnim wizytowanym przez kard. Karola Wojtyłę w 1978 roku, tuż

31 P. Góra, *Pastoralno-teologiczny status w przestrzeni życia religijnego diecezji*, Kraków 2025, s. 237–238.

32 J. Urban, *Archidiecezja krakowska w latach 1925–2025. Szkice historyczne*, Kraków 2026, s. 311–315.

przed udaniem się na konklawe do Rzymu. Ostatnią wizytowaną parafią była Parafia Świętego Józefa na Żółtych Łanach w Bielsku-Białej.

Relacje z diecezjami tarnowską i kielecką

Relacje diecezji bielsko-żywieckiej z pozostałymi dwoma Kościołami partykularnymi metropolii krakowskiej są znacznie mniej intensywne. O ograniczonej skali tych kontaktów decyduje m.in. brak bezpośredniej styczności granic.

Diecezja bielsko-żywiecka ma stosunkowo największe powiązania z diecezją tarnowską. W okresie zaborów, aż do odnowienia diecezji krakowskiej w 1880 roku, do diecezji tej należała jej małopolska część³³.

Ważne znaczenie mają powiązania duchowe. Na religijną wrażliwość wiernych z diecezji bielsko-żywieckiej wpływają święci pochodzący z ziemi tarnowskiej, m.in. bł. Karolina Kózkówna, bł. Zbigniew Strzałkowski czy spoczywająca w Starym Sączu św. Kinga. Niektóre sanktuaria tarnowskie są celem pielgrzymów z Podbeskidzia. Do najczęściej nawiedzanych należą Limanowa i Tuchów.

Trzeba także zaznaczyć, że z diecezji tarnowskiej pochodzi kilku księży bielsko-żywieckich, m.in. śp. ks. Emil Mroczek, budowniczy gmachu kurii diecezjalnej i Domu Księża Emerytów w Bielsku-Białej, ks. Jan Goryl, były proboszcz z Pietrzykowic i ks. Bogdan Biel, emerytowany proboszcz z Markłowic k. Cieszyńska.

Związki diecezji bielsko-żywieckiej z diecezją kielecką wydają się najmniej intensywne. Na taki stan rzeczy wpłynęły obiektywne czynniki – zarówno geograficzna odległość między obu biskupstwami, jak i wyraźna odrębność losów mieszkańców obu terytoriów. W latach 1795–1918 roku ziemie należące do diecezji kieleckiej znajdowały się w państwie rosyjskim. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości granice dawnych zaborów nie zanikły całkowicie w świadomości mieszkańców. Trzeba również zauważyć, że duchowe powiązania między obiema diecezjami nie wyróżniają się dużą intensywnością.

33 B. Kumor, *Granice (archi)diecezji krakowskiej (1000–1939)*, „Prawo Kanoniczne: kwartalnik prawnohistoryczny” 6 (1963), nr 1–4, s. 554.

Pielgrzymki wiernych diecezji bielsko-żywieckiej do znanych miejsc kultu tej diecezji należały raczej do rzadkości³⁴.

Zakończenie

Diecezje tworzące daną metropolię powinny podejmować wspólne działania na rzecz wiernych. Wśród Kościołów partykularnych metropolii krakowskiej diecezja bielsko-żywiecka ma najsilniejszy związek z archidiecezją krakowską, co jest całkowicie zrozumiałe. Intensywność tej więzi wynika przede wszystkim ze wspólnych doświadczeń mieszkańców obu diecezji i relacji międzyludzkich między duchownymi i świeckimi. Istotne okazują się także więzi duchowe, wzmacniane przez lokalne sanktuaria i centra religijne. Znaczenie mają również powiązania bardziej strukturalne: wspólne seminarium duchowne, działalność Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie oraz wsparcie, jakie przez 24 lata diecezja bielsko-żywiecka otrzymywała od Sądu Metropolitalnego w Krakowie.

Relacje diecezji bielsko-żywieckiej z diecezjami tarnowską i kielecką są słabsze i mniej zróżnicowane. Obecnie ograniczają się głównie do ogólnej wspólnoty wiary i zwyczajów religijnych. Można jednak mieć nadzieję, że dla dobra duchowego wiernych w przyszłości powiązania duchowe i duszpasterskie będą się wzmacniały także z pozostałymi diecezjami tworzącymi krakowską prowincję kościelną.

Bibliografia

Aneks do Umowy o partnerstwo z dnia 13 kwietnia 2016 r., Kraków, 19 grudnia 2019 r., Umowy Diecezji Bielsko-Żywieckiej, Kancelaria Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej – archiwum bieżące, b. sygn.

Bogusz H., *Dzieje i ustrój Wikariatu Generalnego w Cieszynie*, „Nasza Przyszłość” 52 (1987) nr 68, s. 123–167.

34 Do tych wyjątkowych peregrynacji należy nawiedzenie w październiku 2024 roku sanktuarium Bożego Grobu w Miechowie. Wyjazd ten zorganizowała Parafia Świętych Katarzyny i Małgorzaty w Kętach w ramach pielgrzymki śladami św. Jana Kantego.

- Borutka T., *Powołanie do życia Diecezji Bielsko-Żywieckiej i najważniejsze decyzje jej Biskupa*, w: *In aedificationem Corporis Christi. W 50-lecie święceń prezbiteratu Księdza Biskupa Tadeusza Rakoczego –pierwszego pasterza Diecezji Bielsko-Żywieckiej*, red. T. Borutka, Bielsko-Biała–Kraków 2013, s. 291–311.
- Czaja W., Hajduk A., Hałatek A., Lubosz B., Turno B., *Przewodnik po ziemi bielsko-bialskiej*, wyd. 2. uzupełnione i poprawione, Bielsko-Biała 1968.
- Dekret o ustanowieniu i określeniu granic nowych diecezji i prowincji kościelnych w Polsce oraz przynależności metropolitalnej poszczególnych diecezji, Warszawa 25 marca 1992, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensis” 130 (1992) nr 1–6, s. 12–29.
- Dekret z dnia 25 września 1945 r. Przepisy wprowadzające prawo o aktach stanu cywilnego, Dz. U. z 1945 r. nr 48, poz. 273.
- Dziennik Podawczy. Rok 1992*, Kancelaria Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej – archiwum bieżące, b. sygn.
- Góra P., *Pastoralno-teologiczny status w przestrzeni życia religijnego diecezji*, Kraków 2025.
- Informator Diecezji Bielsko-Żywieckiej*, Bielsko-Biała 1993.
- Kaczmarek R., *Administracja i samorząd miejski*, w: *Bielsko-Biała. Monografia miasta*, t. 4: *Bielsko-Biała w latach 1918–2009*, red. I. Panic, Bielsko-Biała 2011, s. 404–411.
- Katalog kościołów i duchowieństwa Archidiecezji Krakowskiej*, Kraków 1989.
- Kodeks prawa kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984.
- Kołata S., *Formacja kandydatów do kapłaństwa dla Diecezji Bielsko-Żywieckiej (1992–2012)*, w: *In aedificationem Corporis Christi. W 50-lecie święceń prezbiteratu Księdza Biskupa Tadeusza Rakoczego –pierwszego pasterza Diecezji Bielsko-Żywieckiej*, red. T. Borutka, Bielsko-Biała–Kraków 2013, s. 375–389.
- Księga święceń*, Kancelaria Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej – archiwum bieżące, b. sygn.
- Kumor B., *Granice (archi)diecezji krakowskiej (1000–1939)*, „Prawo Kanoniczne: kwartalnik prawnohistoryczny” 6 (1963) nr 1–4, s. 535–556.
- Kumor B., *Rozwój organizacji metropolitalnej i diecezjalnej na historycznych ziemiach polskich (1000–1992)*, „Resovia Sacra. Studia Teologiczno-Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej” 4 (1997), s. 213–221.
- [Kuria Diecezjalna Bielsku-Białej do Kurii Metropolitalnej w Krakowie], *Bielsko-Biała*, 14 września 1992, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie – Akta Kancelaryjne. 1992 Kancelaria 3001–4000, nlb.

- [Kuria Metropolitalna w Krakowie do Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej], Kraków 6 maja 1993, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie – Akta Kancelaryjne. 1993 Kancelaria 1–13000, nlb.
- Nuncjatura Apostolska w Polsce, *Komunikat*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensis” 130 (1992) nr 1–6, s. 5–11.
- [Protokoły przekazania ksiąg metrykalnych do digitalizacji], Biblioteka i Archiwum Diecezjalne w Bielsku-Białej, b. sygn.
- [Protokół zdawczo-odbiorczy przekazania akt personalnych kapłanów należących do Diecezji Bielsko-Żywieckiej], Kraków 2 grudnia 1992, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie – Akta Kancelaryjne. 1992 Kancelaria 3001–4000, nlb.
- [Protokół zdawczo-odbiorczy przekazania akt parafii należących do Diecezji Bielsko-Żywieckiej], Kraków 21 grudnia 1992, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie – Akta Kancelaryjne. 1992 Kancelaria 3001–4000, nlb.
- Skrabski J., *Pracownia Inwentaryzacji i Digitalizacji Zabytków Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie a ochrona zabytków sakralnych i archiwów kościelnych w Małopolsce*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” 67 (2025) nr 125, s. 489–506.
- Skrócony katalog Diecezji Katowickiej 1988*, Katowice 1988.
- Umowa o partnerstwo zawarta w dniu 13 kwietnia 2016 r. w Krakowie pomiędzy Diecezją Bielsko-Żywiecką a Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie, Umowy Diecezji Bielsko-Żywieckiej, Kancelaria Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej – archiwum bieżące, b. sygn.
- Umowa o udostępnianie zasobów zawarta w dniu 13 kwietnia 2016 r. w Krakowie pomiędzy Diecezją Bielsko-Żywiecką a Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie, Umowy Diecezji Bielsko-Żywieckiej, Kancelaria Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej – archiwum bieżące, b. sygn.
- Umowa o współpracy zawarta w Krakowie w dniu 30 czerwca 2021 pomiędzy Diecezją Bielsko-Żywiecką a Archidiecezją Krakowską, Umowy Diecezji Bielsko-Żywieckiej, Kancelaria Kurii Diecezjalnej w Bielsku-Białej – archiwum bieżące, b. sygn.
- Urban J., *Archidiecezja Krakowska w latach 1925–2025. Szkice historyczne*, Kraków 2026.
- Wnętrzak G., *Stosunki polityczne i narodowościowe na pograniczu Śląska Cieszyńskiego i Galicji Zachodniej w latach 1897–1920*, Toruń 2014.

Zarządzenie Ministra Administracji Publicznej z dnia 11 sierpnia 1949 r. o przekazaniu ksiąg metrykalnych urzędom stanu cywilnego, „Monitor Polski” 1949 nr A-57, poz. 756.

Źródła narracyjne do dziejów Kościoła katolickiego na Śląsku Cieszyńskim od XVI do połowy XIX wieku, red. J. Spyra, wyd. D. Pindur, M. Morys-Twarowski, M. Bogus-Spyra, H. Grudniewska, Cieszyn 2025 (Bibliotheca Tessinensis, 11).